Annu acadèmigu 2002/3
Universidadi de Casttedhu, Facultadi de Sciénzia de sa Formatzioni, Dipartimentu Sciéntzias Pedagògigas e Filosòfigas. Maistraxiu de Segundu Livellu: **“**Apròcius interdisciprinàrius in sa didàtiga de su sardu**”**

Arrelata de acabbu: **“Su metalinguismu in sa didàtiga de sa lingua sarda”.**

Cumenti si podit, oi in diri, circai de ndi bessiri de sa pauli de sa didàtiga bécia e bintrai in una chi arrespundat mellus a is esigéntzias de sa scola noa? Fintzas a candu po studiai e donai a is scientis is abbilidadis e is cumpetèntzias de su stùdiu linguìstigu no s’imperant is ainas de sa linguìstiga scientìfiga, e si potzat donai fintzas a sa lìngua sarda sa possibbilidadi de si castiai issa etotu a sa manera de totu is àteras lìnguas, noas o antìgas, bias o mortas; diaici abarrendi frimus sceti a is ainas bècias, eus arrennèsciri sceti a fàiri archiologia linguìstiga e no cannoscèntzia po amanniai is possibbilidadis po arricai is scientis a pitzus de sa lìngua sarda e de totu is lìnguas.

Custu trabballu pentzau, studiau, scritu e lìgiu in sardu est stétiu cuncodrau po una didàtiga de sa lìngua sarda chi fait s’ancada de castiai a sa pratichesa linguìstiga, una matèria de importu mannu meda in su stùdiu in is scolas de oi, cun ogus nous po lompi a tènniri is cumpetèntzias in totu is lìnguas sorrestas de su sardu e fintzas a arribbai a biri e studiai is “sistemas lìnguas” chi arrespundint e si cuncòdrant cun medas leis cumunas.

Totus is nòminis de is bidhas chi funt assentaus in custa tàula crassiadora, funt cudhus chi si funt lòmpius fintzas a oi in is documentus: fuedhaus e scritus. Sa carta de is Logus giuicalis sighint is làcanas de custus fintzas a candu no funt stétius scuncodraus de is dominatzionis chi ant sutamìtiu a cad’e una is populatzionis de sa Sardìnnia. S’ùrtimu Logu sardu abarrau indipendenti fiat cudhu Arbarikesu, issu est stètiu bintu e sutamìtiu a, e de, su Logu cadelanekesu in sa primu mitadi de su XV sègulu, de facto in su 1409 in sa batalla de Sedhori e de iure in su 1420 candu si fiant arreunias is cortes o parlamentu de is colunialistas. Medas nòminis de is bidhas chi eus assentau no si scit in cali tretu de is Curadorias o Partes s’agatint oi e totu.

Custu trabballu srebit fintzas a dhus fàiri circai de chini at a lìgiri custa tàula. De meda nòminis s’arrennescit a sciri cun siguresa manna anca fuant is bidhas oi in diri spèrdias, ca una borta sderrutas custas bidhas, is nòmini de issas funt abarraus in calancun’àtera cosa: che a nuraxis, che a mitzas, che a bìngias, che a arrocas, che a stàinis, che a gigantinus, che a cùcurus, che a bruncus, che a arrius, che a crésias, che a muristenis, o su matessi, che a cumbessias.

Po is sinnus chi eus imperau po scriri custus nòminis eus scioberau, isseperau, is prus antigus, de tempus o de manera de dhu assentai, o mellus de is maneras de dhus assentai, fintzas a arribbai a su nòmini chi tenit oi in diri sa bidha etotu. Is nòminis de is bidhas funt is sambenados, is sangunaus, ma de sa cussòrgia, e che a is sangunaus aguantant mellus in su tempus sa strudura prus antiga de sa lìngua sarda. A pitzus de unu nòmini de una bidha nc’est un’istòria.

Su nòmini antigu de Castedhu est Karalim in latinu, prus antigu de Karalem, ma s’arrèxina Karel est fintzas prus antiga, forsis fenitza-punikesa. Ma custa no nc’intrat nudha cun su nòmini de Castedhu, ca su castedhu prus mannu de Sardìnnia fraigau de is Pisanekesus a tundu de sa primu mitadi de su XIII sègulu, in su 1217; is Tuscanus teniant su castedhu cosa issoru in su Cùcuru de santu Miali, de aundi podiant apompiai sa Bidhamanna de su Logu kalarikesu, chi intzaras fiat santa Cilla.

Santa Cilla s’amentaus fiat sa santa Manna, fintzas oi in diri, de is castedhàjus. In itallianu: Cecìlia; in sardu: Cilla o Gilla; in àterus sinnus-sonos: Ìlia, Gìlie, Gyllae e Santaguilla, ca assentant sa matessi bidha o mellus su matessi sonu in àteras lìnguas. In su 1356/8 sa bidhamanna de su Logu kalarikesu benit binta e sderruta de is Pisanus cun àterus sardus alleaus issoru. De intzaras nosus bieus su nòmini de Castedhu assentau cumenti Castrum Kaller, chi est lìgiu a sa cadelanekesa Càglier, e de custu lompit a s’itallianu Càgliari. It’est sutzèdiu? Nosu naraus, o mellus sulaus, in sardu Castedhu, chi est su nòmini de sa bidha Pisana, terramannekesu o cuntinentali; a s’imbressi sulaus in Cadelanu-Itallianu Càgliari, chi est su nòmini sardu e prus antigu de sa nosta bidha. Ma no eus acabbau, in totu is cartas itallianas o foresas, Nùcoro, Nùgoro, Nùoro est scritu cumenti fiat sulau cun su sonu prus antigu de sa lìngua sarda e prus bàsciu in su cundutu suladroxu de s’òmini.

Ma su Thu.enu, “colpo di glottide”, no est unu sonu de sa lìngua e de su sistema linguìstigu itallianu, is Aràbus tenint cuàturu maneras de dh’assentai, ma no esistit in itallianu su sinnu po dhu scriri. E lompeus a sa insensibbilidadi linguìstiga de intendi artigulendi su sonu sballiau e in itallianu de Nuòro, e no Nùoro, fintzas a medas sardus ca ant pèrdiu, sdarrobbaus, sa Cuscièntzia sunètiga de sa lìngua issoru, sa nosta.

Sa Cuscièntzia sunètiga de is sardus s’imbentat una spètzia de “trassa linguìstiga” de allobai sa /n/ enna, e sa /l/ ella, de fuedhus che a: Mannu po Manu; Panni po Pani; Mallu po Malu; Pillu po Pilu. Cumenti trabballat sa cuscièntzia sunètiga de is sinniesus. Sa chistioni est de aici. In su sistema linguìstigu sardu unu fuedhu cun una /l/ ella sceti, o unu fuedhu cun una /n/ enna sceti no esistiat, o mellus no fiat amìtiu, poita beniat Tzucue.au cumenti oi in diri etotu si fait in medas àteras bidhas sardas: Ma.u, po Manu; Pa.i, po Pani; So.i, po Soli; Pa.ita, po Palita; Ma.àdiu, po Malàdiu e a sighiri. Custus fuedhus a Santu Idu, Murera, Bidheputzi, Sriugus e a Ballau, si sulant de aici, ma a Sìnnia, e in àteras bidhas a is làcanas, s’est pèrdiu de artigulai custu sonu ca est su prus bàsciu de su Cundutu suladorzu de s’òmini, in s’Orguena o Ogroena, e su prus difitzili de sulai-artigulai.

Perdendi custa pratichesa linguìstiga una parti de su pòpulu sardu, in custu amostu is sinniesus, sigumenti ca in su sistema linguìstigu sardu no fiant amìtias una /l/ e una /n/ intra mesu duas boxalis, s’imbentat sa “trassa linguìstiga”, chentza de dhu fàiri cun intentzionalidadi, de dhi ponni duas /ll/ e duas /nn/ ca issas, ellus, funt amìtias in su sistema linguìstigu de su sardu, cumenti in is fuedhus: sartìllia, Rennu, brentìlliu, linna, donnikellu, calledhu e allu.

Intzaras teneus fuedhus, imoi èja, amìtius che: Panninu po Paninu, Fàminni po Fàmini, Fasollu po Fasolu, Matzollu po Matzolu. Su matessi fuedhu benit sulau in maneras difarentis in is bidhas de is làcanas in una spètzia de “disintegratzioni atòmiga” linguìstiga, cumenti de s’uràniu si lompit, in is sègulus, a su prumu; de unu fuedhu cumenti a Ma.àdiu a Sriugus, si lompit in sa matessi manera agiumai a sa de Mendelev a: Mallàdiu a Sìnnia, Marhàdiu a Ceraxus, Malàdiu a Castedhu, Malato in itallianu.

Insa.ada a Sriugus, Insallada a Sìnnia, Insarhada a Ceraxus, Insalada a Castedhu, Insalata in itallianu. Custu est s’Imburdimentu sunètigu, su scarèsciri o s’allebiamentu de sa Cuscièntzia sunètiga, chi in custus fuedhus s’amostat ca s’unidadi linguìstiga de is sardus fiat unu tempus prus manna.

Ma est s’avolotu, po sa lìngua sarda po arrennèsciri a biri de aundi si lompint fuedhus chi no tenint arrèxina in peruna lìngua oi cannota che ufitziali, est dàbbili chi bengant de sa lìngua Nuraxikesa, chi eus inghitzaus custu trabballu linguìstigu.
Sa giografia sarda s’amostat medas de custus nòminis: Mòguru, Mragaxori, Cea, Tòneri, Gollei, Giara, Nuras, Baratz, Urradili, Tzurru, Nurra, Gorropu, Chia.

UnidadiDidàtiga

Arrètulu: A cad’e unu nòmini de bidha, o asuta de issu, nc’est un’istòria.

Crassi de stibba: Cuartas Institudus Tènnigus e/o Liceus.

Progamatzioni: Primu mòdulu de s’annu scolàstigu.

Disciprina: Istòria.

Disciprinas de truessus: Giografia e Giografia istòriga, Linguìstiga sarda, Istòria de is
Institudtzionis ecunòmigas e pulìtigas.

Is scientis depint giai cannòsciri: Cannosciéntzia, fintzas unu pagu, de s’arrexonai istòrigu, sciri lìgiri e cumprèndiri su lìbburu de istòria; sciri pigai, assentai e cuncodrai su chi s’ascurtat a is letzionis; sciri lìgiri is cartas gio-istòrigas e is tàulas crassiadoras de su tempus; cannosciéntzia, sceti
calancunu ilementu, de s’istòria de su Mesutempus.

Obbietivus gineralis: Cannosciéntzia de is sutzedimentus istòrigus.

Sciri arrecannòsciri e arremonai: Is acuntèssius e is personàgius e dhus sciri stèrriri in su tempus e in is logus.

Sciri bodhiri: Is caraterìstigas de importu de su tempus.

Sciri cumprèndiri e lìgiri: Is documentus partigularis de su tempus studiau. Cumprèndiri: is
arrelatas aintru de s’istòria ginerali e sa locali. S’istòria bista de e in is tempus: su longu, su de mesu e su curtzu.

Obbietivus spetzìfigus: Trabballai cun duas lìnguas latinu noas: su sardu e s’itallianu. Operadividadi de sa lìngua sarda: aintru de sa grafia e sunètiga de su sardu, cumenti scrieus e sulaus is nòminis, antigus e de oi, de is bidhas?
Cannosciéntzia: De is Logus giudicalis e s’organizatzioni de sa cussòrgia insa Sardìnnia de su Mesutempus.

Trabballai cun is documentus de su tempus: Cartas, kundaxis, inscritzionis, stromentus, cuncòrdius de paxis, pinturas, stàtuas, bendatzionis.

Fàiri s’istòria scrucullendi in is documentus antigus e in is arrastus chi issa at lassau me in is dis de oi.

Ita nc’est in s’Unidadi didàtiga: Is Cuàturu Giudicaus, is Partis o Curadorias, e is bidhas de is giudicaus.

Organizatzioni de su tempus de s’Unidadi didàtiga: Cuàturus tretus, duas cidas, 12 oras.

1) *Presentatzioni de s’Unidadi Didàtiga a sa crassi*: mes’ora. Avumentraxu, o brainstorming, de s’istòria de Sardìnnia: un’ora e mesu. Po domu a is scientis si donat sa sighia de custus nòminis cun custa “Carta de Logu Istòriga e Linguìstiga de Sardìnnia” de is cuàturu Logus giudicalis, e dhis narat de cumentzai sa circa de is materialis po pòdiri presentai cad’e unu Logu giudicali: is primus novas istòrigas de su Logu, is Giuikes o Giuighissas, is Bidhamannas, is datas de importu, is incàrrigus de su Logu, s’aministradura de is Partes o Curadorias, is Cartas de Logu, is inscritzionis, is kundaxis, is crèsias e àterus materialis. A s’acabbu si podit fàiri unu scritu istoriogràfigu e si podit fintzas pentzai a una pubrigatzioni de totus is trabballus.

2) *Circa in su catastu*: Atòbiu de totu is scientis a is noi oras a Pirri po andai a biri is cartas: cuàturu oras. Chi sa crassi est in un’àtera bidha si podit detzidi de biri e circai in is librìutegas cumunalis o in cudha de s’Unibersidadi de Castedhu.

3) *Letzioni afronti de is scientis a pitzus de sa Sardìnnia in su Mesutempus*: un’ora e mesu.
Pratzidura de sa crassi in cuàturu cedhas chi incàrrigant is segretàrius e arreladoris, si donant a cad’e una de issas su compitu de studiai unu Logu giudicali; trabballu in crassi cun is materialis agataus e scioberaus: un’ora e mesu. Su trabballu de is cedhas, giai incarrerau in crassi, sighit in domu.

4) *Presentatzioni e arrelatas, a boxi in crassi, de is trabballus scritus de totu is cuàturu cedhas*: Mes’ora a cad’e una cun discussioni e arrelatzioni.

Mètidus: Letzionis partetzipadas e trabballu cuperativu, pratzimentu in cedhas.

Ainas: Su lìbburu de istòria de sa crassi, atlantis e cartas gio-stòrigas, fotugòpias de is documentus antigus, lùcidus, àteras pubrigatzionis partigularis e is kundaxis. Fuedhàrius de lìngua sarda de s’imperu de dònnia dia, setorialis e istòrigus, audio-bìdius, Pc, Cd rom, arregistradori.

Averiguada e curretzioni: Test mesuistrudurau cun arrespustas serradas, de calidadi berus o frassu, e tres arrespustas obertas màssimu dexi arrigas. In totu doxi arrespustas, po unu totali de dexi puntus.

Valutatzioni: Formativa e in su matessi tempus somativa, si donat unu votu finali chi tengat contu de totus trabballus e fintzas de s’impènniu e s’interessu amostau de donniunu de is scientis e de sa situatzioni de partèntzia de issus etotu.

Aprofundimentus e arreguperu: Sceti chi est netzessàriu, un’ora.

Pubrigatzioni de acabbu: De su trabballu de totu sa crassi in paperi e/o in su giorronnali de sa scola, siat in Cd-rom.

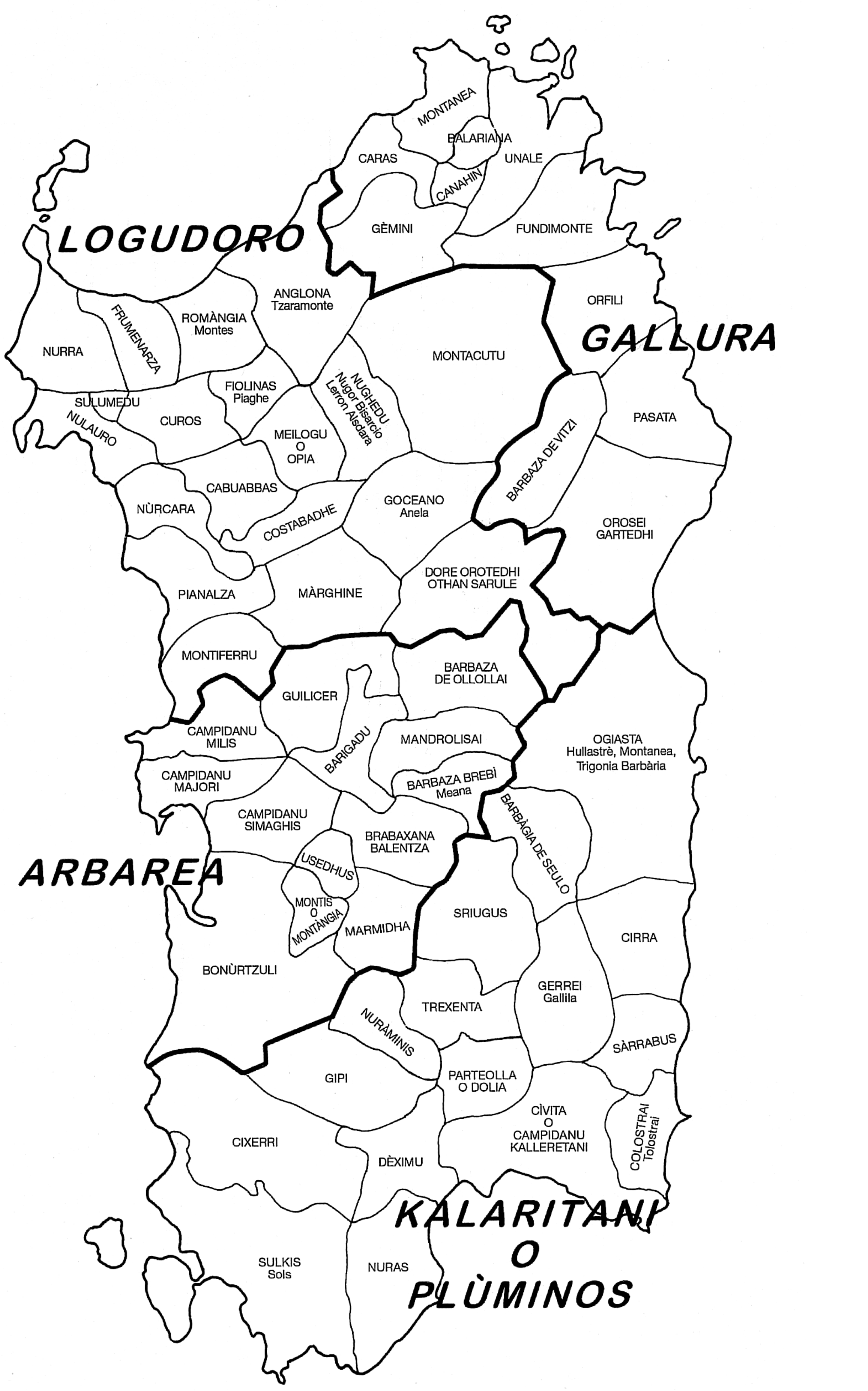

GIUDICADU DE LOGUDORO O DE TORRES O ORIKESU
Dae su sèculu IX a su 1259, bidhamanna: Àldara, mannària kmq. 6.958, biventis casi 50.000.

Anglona o Tzaramonte
Altana o Batarae, Ampùrias o Santu Pedru, Anzos o Bàngios, Assari o Casàriu, *Bolonthenis, Bultzi, Calitzana, Calstedhu, Tzaramonte, Kokinas, Gulcei, *Insaris o Insani, Istorolu, Lairru, Maltis, Monte di Campu o Ostiani, Monte Fulcadu, Multedhu, Nulvi, Orria Pithinna, *Obcecario, Orria Manna, Ostena, Pèlfigas, Salàrgiu, Santu Pedru de Simbranos, Santa Maria de Rughes o Billikennor, Sèdini, *Sordella, Silanos o Soliu, Spilunca, Tzelgu, Bidharba, *Hostiani de Optentano o Obcetano, *Odatelis o Odaletis.
Cabuabbas
Argadar o Altasar, Mara, Bessude, Bonvehi o Bonuighinu, *Borconani, Campu Giabesu, Cheremule, Cossoine, Giave, Gurulis Vetus o Pàdria, Ilbiri, *Melbo de Iudi o Yuidori, Modegu o Modulis, *Mògoro o Mogoris, Musidanu, Nuraghessu, Pàdria, Pitzos o Liessis, Puthu Majore, Roca Rùja o Teclada, Seruis, Sustan o Sustaris, Santu Larenthu o Faules, Simanari, Sulvar, Tiesi, Tuszano o Cuianu, Seunis o Seruis, Uras, Romana.
Coros o Coraso o Campulongu
Banzos, Briais, Bultaina o Turtanae, Campu Longu o de Loku, Cannedu, Coros, Cuga o Thuca, Junchi, Giusei o Biosei o Santu Imbricu, *Icirdelator, Ìtiri, Lodhaoro o Lodais, Junei, *Manu o Manustoles, Noele o Noalis, Okila o Othila, Ossi, Paulis, Santu Silvaru, *Sartis, Tintas o Linthas, Tissi, Uri o Uras, Ùsini, Turrighis, *Vindighinoris.
Costabadhe
Arkennor, Andronike, Berchidha, Bonolva, Iunizacu o Iunicacu o Cunzadu, Nurapassar o Putos de Sassu o Puthu Passaris, Rebecu, Semèstene, Trechidhu, Trudhas.
Dore-Orotedhi o Othan o Sarule.
Nùgoro, Odhini o Ollim, Onieri, Orane, Lollobe, Orgòsolo, Orotedhi, Otzana o Othan, Sarule.
Fiolinas o Piaghe
Vayolis o Bualis, Bedas, *Bigenni o Bigeghis, Carzeghe, Cea o Sorae, Codronzanus Giuso o Iosso, Contra, Briave, Fiolinas, Muros, Muskianu, *Nerbosa o Ilvossa, Noraia, Ostana, Othila, Piaghe, Putifigari, Sacàrgia, Salvennor, Santa Giulia de Kitarone, *Urgeke o Duryeke o Urgethe, *Duluosae.
Frumenarza
Asinari o Asinares, Arcaue o Arae, Bionis o Bioris, Ardu o Cardo, Kerki o Cherchi, Crucifissu Mannu o Domus Novas, Curcas o Cruca, Eguili, Elva o Erlae, Ertas, Gennanu o Gonnano, Noi Noi o Nonnoy o Innoviu, Nuragadhu, Otan o Otava, Eristola, Save o Sahe, Sanx o Sancti, Seti Pramas, Tamule, *Taverra o Tavernes, Torres.
Gotzèano o Anela
Anela, Benetuti, Bono, Bortiocoris o Guilciochor o Bilcochor, Suburgu, Isprollatu, Bortei, Idha o Bulteyine, Illorai, Lurcia o Lorgia, Nule, Ulususe o Usulifeni, Goceano, Bòtidha.
Màrghine
Birori, Bolòtana, Bortigale, Duarche, *Gitil, Bòrere o Gorare, Lei, Macumele, Mulàrgia, Nuragugùmene, Santa Maria Sabuco Saucu o Santu Selighes, Silanos.
Meilogu o Opia
Àldara, *Beyco, Banari, Bunnannaru o Gonnannor, Bidha Noa, Boruta, Calvoi o Caiola, Captilis, *Capula, Cherchitzu, Costinas, Frida, Giave, Itiredhu, Lachesos, Mendules o Amendulas, Mores, Niedhu, Opia, Santu Perdu de Badhes, Santu Antoni de Thailo, Santu Pàulu o de Nuli o Bidha Luna, Sari o Fara, Sauren, Sìligo, Sorres, *Termels, Tiesi o Tigesi, Totorake, *Rota, *Trabbatie, Turalva.
Montacutu
Ala, *Abba Formosa, *Bacuri, Bidhucara, Bòtidha, Budhusò, Bantine, Berchidha, Gunne o Balamune, Castedhu, *Gaeciana, Crasta, *Golianuti o Golomici, Idhatene o Gatema, Lerno o Lerron, Monti, Nastarre o Restellus, Nùlvara, Oleva, Osidhe, Òskiri, Oti o Ossi, *Santa Maria de Ardarello, Ulule, Uludufe, Urra o Sant’Elias, Patada, Tula.
Montiferru
Castedhu Etzu o Verru, Cùlliri, Gurulis Noa, Nuraghe Longu, Pitinnuris, Salamatile o Salamater, Semura, Santa Vitoria, Santu Lussurzu, Iscanu, Sennarìolo, Silanos, Seti Funtanas.
Nughedu o Bisàrcio
Bidufe, Bisàrchiu o Bisàrcio, Buthule o Guzule, Ivessa, Lerron, *Lexanis o Lesanis, Nughedu, Nugor, Otieri, Pianu, Pira Domèstiga, Orveis o Urdofe.
Nulàuro
S’Alighera, Càrbia o Càlvia, *Ecis o Eteii, Lunafras, San Marco, Vessus.
Nùrcara
Cucu o Montis Curtei, Curos o Coriaso, Minussadas o Minutades o Santu Miali, Minerba o Minervae, Musitanu o Muchiano, Nurcar, Romana, Avellanes, Sumanori o Siminar, Bidha Noa Monteleone, Monteleone Roccadòria, Calabrika, Ferrukesa.
Nurra
Abaia o Nurki Majore, Albaro, Barake o Baratz, Castedhu, Duos Nurakes, Erguilo o Ercoli, Erthi, Esse, *Gilitis, *Guania, Issi o Yssi, Locu, *Nurki Minore, Nureki, Uralosso o Ussalosi, Espela o Essole o Santu Simplitzi, Erio o Ery o Ora, *Tamarit, Fuana o Suryana o Trana, Ussi o Usso.
Pianalza o Frussio o Serravalle
Bosa, Bosa Betza o Bosa Manna, Frussio, Magumadas, Mòdolo, Mogorgor o Mogulterra, Montresta o Suta Monte, Oyo o Onio, Sàgama, Salamatile, Serravalle, , Sindia, Sune, *Supra Monte, Tinnura, Triuraghes, Triganino o Nuraghe de Triganu.
Romàngia o Montes
Bosue, Cau o Cleu, Domus Noas, Henene o Ennene o Ebba Ciara, Eristala, Geridu, Gioscari o Joscla, Iscalas, Mascar, *Drusper o Uruspe, Òsile, Plaiano, Gucey o Girioi o Gutoi, Murusas, Ogothi, Santu Chìrigu o Feliskentini, Santu Batore o Jonsa o Tonsa, Santu Bainzu o Erigis, Silikennor, Sassalu o Sassalis, Sènnaru, Silki, Sossu, Taniga o Tanake, Utalis o Utari, Zennos o Chennor o Gennonis o Gonaris, Tincaru, Thàthari, Tìtari o Santu Tètaru.
S’Ulumedu
*Frussia, S’Ulumedu, Ucari, San Marco.

GIUDICAU DE ARBAREA O ARBARIKESU
De su sègulu IX a su 1420, bidhamanna: Aristanis, mannària kmq. 8.832, biventis casi 100.000.
Barbaza de Brebì o de Meana
Belbì, Aritzo, Meana, Gadone.
Barbaza de Ollollai
Austis, Crapedha, Fonne, Gavoi, Lodine, Mamujada, Ollollai, Ortzai, Orrui o Oreade, Ovodha, Teti, Tìana, Oleri o Santu Pedru, Sarule.
Barigadu o Frodonzanus
Àllai, Ardaule, Bidonì, Busachi, Campeda, Frodonzanus, Lodhuo o Lodee, Modhàminis, Monte Santu, Monte Santu josso, Neoneli, Nughedhu, Urossulo o Ossolo, *Sorrai o Lorrai, Sorradile, Ula, Truschedu.
Bonùrtzuli o Murriali
Arbus, Zey o Sey o Atzei, Bonùrtzuli o Bonòsulu, Cicerra o Cancella o Candella, Funtana Fenugu o de Urgho, *Genna o Gebes, Gonnos Fanàdiga, Gulcun o Gulzuu o Grutzu, Gùspini, Marrùbiu, Murriali, Pabillois, Santu Baìngiu, Acidranu, Santu Pantaleu o Architanu Picinnu, *Santa Iuste de Uta Pàsseris, Santa Maria de is Àcuas, Santu Dòminu de Jaca, Sàrdara, Serdis, Serrj o Serri o Serru, Tamis o Ramis, Terraba, *Terraba de Montes, *Taberna, Santa Maria Tzuàbara o Surradili, Uras, Urralidi o Orratile o Baràtuli.

Campidanu Majore o de Crabas
Arcibiscu o Piscèbiu, Arriora, Boàtiri, *Bosue o Bosar o Boaczi o Boatzi, Crabas, Fenughedha, Feurredha o Petra Feurra, Giphe o Gipa, Massama, Nurachi, Nuraxi Albu o Nuracrabas, Nuraxiniedhu, Sinuski o Senuski, Santu Idu de Bidha Longa, Fununi o Santu Kìrigu, Siamajori, *Sinipula o Santu Micheli de Sinipalla, Soasa, Sabarussa, Tharros, Tzedhiani, Tzrofoliu, Santu Marcu de Sinis.
Campidanu Milis
Barigadu o Bancati o Bangadi, Baulau, Bonàlcado, Cracàrgiu, Milis, Narabuia, Milis Pikinnu, Santu Simeonis de Besala, Santu Eru, Santa Bràbara de Turre, *Santa Maria de Bidha Arrùbia, Sèneghe, Sodhi o Sellii o Solli, Ispina Arba, Segasus o Segacos o Trogatzus, Tramatza, Tune o Tunis, Urasara o Urasanna o Urasa, Ripurui o Iporui o Giporuy o Tzipiriu.
Mandrolisai
Atzara, Bidhusa o Mandra Olisai, Dèsulo, Asuai, Issiria, Lunissa o Lionissa, Ortueri, Samugheo, Sòrgono, Spasulèe o Espasulè o Ispasulè, Tonara, Toneri, Arasulè, Teliseri.
Marmidha
Adzeni o Axeni o Azenis o Atzeni, Baràdili, Baressa, Barùmini, Cilixa, Forru, Gèsturi, Is Pratzas, Luamadrona, Pauli Arbarei, Ursare Picinna o Ussaredha, Setzu, Sii, Sidhi, Cicalmo o Sisalmo o Sitzamus, Tuili, Turri, Ursare Manna o Soramanna, Mara Arbarei, Bidha Noa Forru, Bidha Noa Franca, Gianui.
Parte Montis o Montàngia
Cracaxa, Gamussi o Gemusi, Gonna Codina, Gonna Tramatza, Gotzua, Mraxini, Masudhas, Mòguru, Mragaxori, *Pardu, *Almos, Pompu, Sìmaba, Siris, Serzela o Sersela.
Parte Usedhus
Abas, Bànnari, Barumele, Crucuris, Domus de Funtanas, Scovedu, Figu, Gonnano, Ollasta, Pau, Usedhus, Tzebara.
Parte Balentza o Brabaxana
Assou, Asui, *Brabaxana o Balargiani o Barbargiana, Balentza, *Goni, Genadas o Gonare, Moguredha, Giaroi, Làconi, Nuragus, Nureci, Nuradha, Seis, Arruinas.
Campidanu de Simaghis
*Bàngius, Simachis Jossu, Crabilis, Ollastra, Aristais, Pramas Arbarei, Pramas de Ponte o Isca de su Ponti, Pani Bonu o Pasubonu, Sant’Eru Còngius, Sant’Elena o Còngiu, Santa Justa, S’ia Manna, S’ia Picia, Sibì, *Simaghis de Mraxani, Simaghis de Santu Lianu, *Ispinarba, Bidhobra, Santu Marcum de Sinnis.
Parte Guilcier
Abbasanta, Bidu Majore, Boeles, Bonoredhu, Burzacheri o Busateri, Domus Noas Canales, Bilartzi, *Guilcier o Guilcieris, Lestingedu, Licheris o Lokeri o Micherii, Noni, *Nordai, Nurghidho, Orogogo, Paulle, Ruinas, Sèdilo, Sella, Sodhie, Sorradile, Suei, Tadasune, Urri o Uras, Ustedi o Uschei, Zuri.

GIUDICATU DE GALLULU O GALLULA O GALLILESU
De su sèculu IX a su 1308, bidhamanna: Locusantu, mannària kmq. 4.074, biventis
casi 50.000.
Balariana o Balaniana o Balanyana
Altzachena, Albaico, Balarianu, Batoris o Batore, Nurakis o Nuraghes, Santu Tranu o Uranni, Santu Stèvanu o Stèphani, Suraca o Surake, Telargii o Santu Lussùrgiu, Vinniali o Binza Majoris.
Canahim o Canahini
Aliagana o Agiana o Ogiani o Hagiana o Otgiani, Canahini o Carlaini o Canaili, Carana o Canaran o Canarri o Canarcui, Siulonis o Civilionis o Sililonis.
Gèmini
Àghiu, Bultigata, Caranniani, La Tinaca o Latinacho o Lerinassi o Latinara, Luras, Nughes o Nuchis, Taragani o Talanyani, Tèmpiu, Binzedha o Vinyes.
Montàngia o Montanea
Araona o Algiagoy o Arcagani o Aryagono, Austena o Aristanno o Aristana o Aristanis, Campovàglio o Lavàrgies o Albàrgius o Abbarios, *La Paliga o Lapalighae o Tapaligae, Longonis Sardis, Locus Santo o Loci Santi, Marassino o Malasuni o Melaxini o Molarxini, Assunis o Asunis o Azini o Russoni, Santa Reparata.
Orfili
Santu Tiadoru, Loiri o Lochele o Loquille, Orfilis o Ofudehes o Orfudae o Ovidhe, Villadanno.
Orosei Gartedhi
Bibisse o Bunso o Binisse, Golcone o Cologone o Golionis, Durgali, Dulicorra o Dulosorres o Delisorre, Duacore o Duaschodora o Duascoderes, Firuli o Hurulis o Filluri, Gartedhi, Gultudofe o Godhossove, Gorgorai, Ircule, Isarlis o Irzale o Isalle o Gisalle, Irgoli, Istedhu o Stelaya o Stellani, Loche o Iloy o Illois, Locoe o Loohe o Lothoe o Locoy o Locoes, Lòcula, Longuo o Longu, Lùbula, Muro o Muzi o Muri, Nuruale o Nuruli o Nuryalle o Nurali, Ùliana, Oniai, Orozey o Orosei o Urice o Orizei o Oriose, Santa Maria Madhalena, Torpè Ispeirtu o Surpè Jssac de Gaitelli o Torpè, *Guadanu o Gadano o Guidani o Gadu, *Unuthe, Sifilline o Filine o Sifilionis o Sivillini, *Montanea o Montanna.
Barbaza de Vitzi
Vitzi, Dure o Dura, Onanie, Orune o Urune, Garofai, Santa Fèlicita de Bithe.
Pasata
*Gongolenno o Guerrenolenneri o Gorrovolennero o Gorrono o Lineris, Gurgurai o Insulae Posatae o Mola di Posata, Lodè o Lodede, *Panane o Parrane o Paune, Pasata, Santu Pàulu o Arisschion o Erisschion, Santa Maria de Lùgula, Sas Vides o Vitithe, Thiniscole, Solità o Soltenissa, Pelara, Sullae o Subla o Sullai, Tamarissa o Tamarispa, Tolpè, Ussela o Ossillili o Ossilo o Ossii, Lochole, Lorada, Sa Fae, Ferònia.
Caras o Taras
Agugari o Gorague o Agugheda, Badesi, Lablussu o Agultu, *Baradilis, Bongias, Mortedhu, Caldosa o Gardosi o Guardeto, Cokinas, *Cramisadae, Lapie o Lapia o La Pia, Mela Tarasi o Melagra o Malacaras o Malae Terrae, Monte Agliu o Montinargii, Monte Caredu o Caredis, Mortedhu, Trinitai, Vinyolas o Vinholes o Vineolae, Bidharba, *Villa Dumo o Davi o Villadauno, Santu Lussurzu de Oruivar.
Unale o Unali
Arseguen o Azzucheni o Arsaghenae o Arocegena o Altzachena o Arisachena, Barantanniana o Albarani o Abaguana, Budellis, Capikeres o Capithore, Corruaro o Santu Lussùriu de Oruviar o de Eromar, Amadhalena o Porquarie o Porcargio, Maciu Mannu o Castri o Crasta, Oltu Muratu o Orticlati o Otsumuradu, Scupeto o Istodu, Unale.
Fundimonte o Cìvita
Campu Majori de Tertis, Caressus o Caresus, Cumiani o Comiani, Santa Maria Larathanos o Larambanos o La Rassanus o Lorensana, Majore, Petresa, Pussolo o Putzulu o Pusolis, Santa Maria de Terranoa, Campu Maiori o Ville Maioris de Tertis, o Toresii Majoris o Torcii Maioris, Terranoa, Telti o Torcis o Certis o Tertis o Forcis, Verri o Verro o Verve o Verre.

**GIUDICAU DE PLÒMINOS O PLÙMINOS,
KARALITANI O KALLERETANI O KALARESU**
De su sègulu IX a su 1258, bidhamanna Santa Gilla, mannària kmq. 8.226, biventis
casi 100.000.
Barbàgia de Seulo
Drodori o Durgodor o Dorgudonis, Istressili, Gersadili o Gersalai o Sercolais, *Guidilatsso o Tedelaso o Guiditsape o Gedelaso o Guidisafae o Gudisalpae, Genossi, Sàdili, Seui, Seulo, Trobigitei o Turbeni Gentilis o Turbighintillis, Ussassa, Lusei o Lecei o Lexei o Musey, Siki.

Campidanu o Cìvita
*Barcudi, Bidha Noa Santu Asibi, Bidranu o San Vetrano o Biobanno, Castedhu, Calagonis, Carbonàyra o Crabonaxa, Cèpola o Kibullas o Sepullo, Coròngiu, Figuerga, Fluminalis o Frùmini, Gimeas o Geremeas, *Grulli, *Gruoros, Mara Calagonis, Màgia o Massàrgia, Misa o Nicas o Nizas o Thizae, Pauli-Pirri, Mores o Morus, Murta Urci o Maturci, Nuxedha, Prama de Capitano, Pirri, Cuartu, Cuartu Jossu, Cuartùciu, Cuartu Sus, Santu Perdu Paradisu, Santu Perdu de Ponti, Sant’Agatha de Ruthilas o Sant’Ada, Sancte Kateline in Simbìlia o Simbilis, Santa Gilla o Cilla o Gyllae o Ìlia o Ìgia, Santa Maria de Paradisu, Santa Maria Crara, Santu Lianu in Cannedu, Ceraxus, Sènnoru o Sìnnuris, Tefaraxi o Separàssiu o Cèbera, Bidha Noa o Serra Idha, Sestu, Sètimu, Siurru o Siuris o Seurru, Suci o Suxi o Sixi o Sicxio Sitxi o Sucy o Sirxi o Sicci, *Sicosini Serdi o Situxi o Xituxi o o Pituxi o Sigussini, Sìnnia, Sihiriu o Siris o Sirigàrgiu, Salsalis o Sizali o Sisula o Setzale, Solanas, Sedanu o Secauno o Su Idanu, Susuha o Sussua o Susumi o Susua o Cusuae.
Cixerri o Sigerro
Bidha de Cresia o Igrèsias, Acua Frida, Anches o Antas o Antase, Astia o Ascie o Stia, Barega o Barcae o Baressa o Bareka o Barreche, Baretas o Barrents o Varetos, Binyaya o Banjàrja o Bingiàrgia, Canadòniga o Cannònica, Borro o Bòrrio o Borrus, Casas o Casis o Cisae, Sighene o Sigherra o Sigerrj o Sixerdo o Cixerri, Concha o Concas, Coròngiu, Domunosa, Branci o Franci o Fraci, Fròngia, Gessa, Yosso o Ius o Iosi o Desi o Deius o Giossu, Conese o Coneza o Gonnesa, Ghintili o Gunidoli o Gingili o Biscili Guidalis o Guidandali o Gindili o Intili, Marganni o Marganigi Margamil o Margan o Marganais, Musey o Musti o Mosei o Masei o Musei, Donnikellu o Onnixedhu, Urso o Orsu o Ursso o Ursae, Ardu o Pardi o Pardu, Pramas Suèrgiu, Segulis o Seguris o Seulis o Santu Lianu, Santa Aitroxa o Baratulis o Balaturi o Rebaratuli, Flùminis Maioris o Frùmini, Sant’Armenti o Santu Arenti, Santu Xentin o Xeidi o Seydi o Seici o Sirici o Seca, Saruis o Sirussi o Siruyo, Sebatzus Jossu, Sebatzus Sus o Sabathum o Sepazzo o Sepezzo o Sipasi o Sabute, Sibilessi o Sibiles o Sebeli Russo, Stiaorro o Gulbisa o Surbisa o Galbissa o Gullursae o Gullumptae, Bidha Matzraxa, Xilico o Seillaqua o Silique o Silicua, *Antessumadae, *Masie o Mazii o Macii o Marii, *Salanes.
Dèximu
Atzedi o Arssen o Arceti o Arcedi, Arches o Arcedha o Santa Maria de Arcu, Assèmini, Dèximu, Corru de Forcillas o Forcelles o Forsillis o Foixilis, Mahiri o Mairu, Mòguru de Liurus, Nuraci, Piscina Ortu o Ortu de Xidru o Ortixedrus, Santu Sparau, Santu Inesu o San Venecy o Vireti , *Sepontis o Siportis, *Sèminis o Sìminis, Uda Jossu, Uda, Bidha Spetziosa, *Gonidoy, *Nuraci.
Parte Olla o Dolia o Bonavolia
Bachu o Baci o Bacu o Bachis, Baratuli o Balardi, Banjarza o Bangiàrgia o Benjàrju, Coròngiu, Jana o Janna o Giana o Costara, Volia o Dolia, Donoris o Honori Donori, *Jana de Jossu, Lacunedhu o Laconedhu, Mòdulu, Mògori o Mòguru, Sici, Muristenis, Nuracada o Nuracato o Nolocatu, Nuxi o Nurx o Norax o Ninoxi, Boràculis o Oladri o Baràtuli de Santu Sadurru, *Parasulis, Sahannu o Sa Aiana o Sanna o Sanni, *Santu Marcialis de Solomura, *Santu Asili de Montis, Sidriani o Sidrianus o Cehirdany o Chirdano o Serdiana, Cèbiola o Sèpiola o Sìbiola, Cizzerra o Sizerre o Sisorre o Sistra o Sisterra, Sulèminis o Salèminis o Solèminis o Sollèminis, Strana o Stanas, Taulata o Taulada o Teulada, Tratori o Tradori o Trugudor o Trogodori o Fragodoris, Turre de Casu o Turris Segazo, Ùssana, Segogus.
Parte Gallila o Gerrei
Armùngia, Ballau, Castàngias, Iscalebranu, Corrulongu Serlongo o Surlegis, Gerrei, Pauli, Goni, *Gonosa o Cannase o Conosi, Latinus o Lentini o Latini, Lobinas o Solinas, Nurace o Nuraxi o Santa Maria, Crari o Crani Santa Maria, Guidale o Guidillae o Santu Cristolu, Saxay o Susai o Istisai o Sassai o Assai, Silius, Siuro o Siuru, Speciani o Spatiani o Spadianu, Sualesi, Bidhesatu.
Parte Gipi o Ipi
Acuesa, Bagnu o Bàngui o Bàngiuludu, Yssu o Issi o Asso o Bidhaitzu, Dèximu Putzu, *Donnikello, Fanaris Jussu, Fanaris Susu, Gurgosa, Leeni o Leny o Leheni o Lenis o Leni, Masona o Masonis o Matzalo, Su Masu, *Muntonis, Murte o Murci o Murta, Paudum o Palus o Pau Sus, Sabodhus o Getha de Sipollo o Jeche o Getasanae, Sabodhus Ùssara o Ìssara o Ùsera o Ìlsenae o Ùssuna o Ùsuna, Samassi, Pau o Pavi Jossu, Santu Miali o Nispidi o Hispidi o Suspidi o Jusperi, Santu Perdu o Prama, Gipi Sus o Ghipi suso, Scarponis o Sturpone o Storponi, Serramanna, Searu o Seari o Sieve o Siarus, Soghi o Sogos o Sogus, Bidha Xidru, Bidha Sorris, Gipini o Tzipedhu o Hipis Inferioris o Jpis Jusso o Ghipi Jossu, *Fullis, *Dorae.
Colostrai o Tolostrai
Archulenti o Erchulenti o Artulenti o Arculentu, Bidha Majore o Major Pontis o Majoris Depont, Colastrai o Archiepìscobu o Archangeli de Tolestrai o Archepìscopi, Giba Crèsia o Platais de Castiadas o Plateis de Castiades, *Menori, Mumossa o Mamussi o Manissae o Manisi, Santa Aleni de Tolostrai o Su Reu, Castiadas, Olia Spetziosa, Camisa.
Nuras
Cabuderra, Quiha o Quya o Chiae o Chia, Cucho o Chuchi Cùcuru o Curchi, Domus de Maria, Madhalena, Salis o Saljo o Salionis o Monte de Sali, S. Evis de Nuras o Sant’Euvisii de Nuras, *Horti Iacobi o Orto Yacob o Ortiacobi, Petrasalis o Petra Salis o Perda de Sali, Petra Sterritae o Perda Sterria, Pula o Padulis de Nuras o Paulle de Nurres o Padulis de Nuris, Raboni o Carabione o Garabionis, Santu Perdu, Sarrocho o Sarrocae o Sirochae o Sarrocu, Sennoris o Sennoras o Siratae, *Terralbe o Torralba o Turralba o Toralba, *Vestar o Vestaris o Levestar o Albastar o Elvestrat o Revastaris, *Bidha Noa.
Nuràminis
Barralis o Baralla, Cancellus o Conxellus Contxellis o Cancedhus, Cracaxa, Furtei, Nurake, Muracesus o Moratxezus o Muratvesus o Moraquesi, Nuràminis, Nuraminedhu o Nuràminis Jus, Orri o Borro o Borri, Pubusa o Murapubusi, Samassi, Samatzai, Nuraxi de Furtey, Postmontis o Pusmonte o Pramontis, Sadhori, Segogus o Segafe o Segafenu, Segariu, Serrenti, Sahutas o Sautes o Siutas, Bidha Arega.
Ogiasta o Hullastrè o Trigonia Barbària
Barì, Baunei, Donigàgia, Eltili o Elcili o Ertili o Elcono, Gelisuli, Irbono, Jersu, Lanusè, Lokeri, Lotzorai, Manurri de Montibus o Manurri o Manury, Osini, Talana, Tortoelì, Ulassa, Urthulle, Bidha Manna, Bidha Noa Istrisàili, Ardali, Àrthana, Gàiro, Elinu, Triè.
Cirra o Kirra
Foghesu, Chirrae o Kirra, Santu Perdu, Lantiscui o Lustinchi o Lentischi, Tertenia, Uluedu o Urlo o Ulli.
Sàrrabus
Murera, Orrea o Orri o Cortinas o Ulmus o Yguali, Plassas Dabis o Pranu is Abis, Cirra, Santu Idu, Santa Maria o Carruti o Tarruti, Santa Maria Ìtria o Petrera o Pedredu, *Sàrrabus o Sàrrabi, Surrui o Sorruvi o Sorrui, Tronae o Tronu, Bidheputzi.
Sriugus o Seurgus
Barexis o Barex o Baraci, Cossi o Cossu, Donigalla, Iscroca, Iscalebranu, Grexei, Gèsigu, Goni, *Gripolli, Isili, Mandhas, Nurri, Arrolli, Ortulani o Ortulanus, *Reoli o Rezoli, Sarassi o Serassi o Sarasi, Serri, Sìsini, Seurgus, Bidha Noa Tullu, Gotzolai.
Sulkis o Sulci o Sols
Arenas, Bausterri o Burotri, *Barau de Murakessus o Baran Murathesi, Barbusi, *Barmela o Baro Mela, Canyelles o Canedhas, Bau de Cannas, Coaterra o Coderra, Corrsos o Cossus, Escoco Marroco o Cucu Marrocu, Flumentepidu, Funtana de Èguas, Caramat o Garamata, Giba, Maa o Maha o Maja o Magai, Marfat o Marfeta o Malfatano, Margalu o Margallo o Margodho, Matcàcara o Macàcara o Matzàcara, Muerdedu o Mordeo, Murdegu o Murreci o Murrechi, Narcau o Nulacato o Noracato, Nepotis o Nepos o Nebida, Nuxis, Pramas de Sols, Parinianu o Parinjanu, *Petralonga o Perralonga o Pralonga o Prete Longue o Pedralonga, Paesus o Faesus o Pesus, Petrarguis o Perdaxus, Pira o Piras, Puxina o Pixinas o Piscinas, *Pardu o Ardu o Pardi o Prati de Saucio, Santa Adis o Santa Adha o Santadi o Santa Agatha de Zulkis, Sant’Antiogu, *Sant’Antoni del Abevrador o Labevrador, *Santu Jacobi de Mad, *Santa Trinitatis de Sus, *Santa Vitoria de Culex, Seherris o Sirray o Sarray o Sirai o Serasi, Santu Anni Suèrgiu, Tablata o Teulada o Budilla, Tracusali o Tracasil o Tracasi, Tatalia o Tartalia o Trailis o Tratalias, Turri o Urratile o Urradoli o Aradoli o Oraduli o Eradulis, Bidha Maris, Perruchii o Pirici o Peruxo, Bidha Erriu, Struba o Strubae o Bidha Scrua, Tulvi o Tuloy o Tuluy o Tului.
Trexenta
Arcedha o Arcu o Arcuasili, Arixi, Auda o Alluda o Aluxe, Bàngiu de Liri o Niri, Bàngius Dònigu, Barrabi, Campu, Cracaxa, Sigii o Sitgi o Cixi, Dei o Dey, Fraus, Friuxosu, Gomajori, Guasilla, Lanessi, Oliri o Liri o Arilis, Ònigu, Donnigualla o Donnigalia, Ortacesus, Pau, Pramantellu, Pranu Mois, Santu Asibi, Santu Sadurru, Sant’Andria Frius, Santa Iusta de Lanike, Santa Lukia d’Arigi o Arixi Mannu, Santu Millanu, Santu Sadurru de Chida, Sèpera o Sèbera, Segariu, Segolais o Segolay, Sèligas, Senobri, Seuni Mannu, Simieli o Sumieris o Simieri, Schocu o Sotzo o Sotso Sioco, Surbau o Sirbau, Suedhi, Sìsini, Turri o Turris o Turriga.
Totu is nòminis chi tenint custu sinnu /*/ a su costau funt bidhas chi no funt stètias agatadas.

Taulàrgiu istòrigu de sa “Carta de Logu Istòriga e Linguìstiga de Sardìnnia”.

1983 Sa primu prentada, Zùlio L., Francu D.F. cun s’agiudu de Bore V..
1984 Sa de duas prentadas. Zùlio L., Francu D.F..
1985 Sa de tres prentadas. Ant trabballau e agiudau a spartzinai is cartinas: Francu D.F., Zùlio L., Bruna S., Luxiana C., Srabadori U., Giusi M., Imanuella T., Lilliana T., Ester C., M. Assunta C., Bruna U., Pepi T..
2000 Sa de cuàturu prentadas est pòtzia bessiri po totu su trabballu, mannu meda, de su gràfigu Maurìtziu M. e de Francu D.F., Zùlio L. e Bruna S. po totu is àteras chistionis.
2001 Sa de cincu prentadas. Bruna S., Francu D.F., Zùlio L..
2002 Sa de ses prentadas. Ant trabballau po dha fàiri bessiri e agiudau a spartzinai is cartinas: Francu D.F., Zùlio L., Bruna S..
2004 Sa de seti prentadas. Ant trabballau: curdinadori de totu su trabballu in cust’annus Francu D.F., e po s’arrelata de acabbu de su Maistraxu e po s’Unidadi Didàtiga. Po sa parti istòriga Bruna S., chi cun Ivu M. e Nicolau D.N. ant, ma est prus mellus narri eus, trabballau po ponni is prus de setixentus curretzionis in sa grafia, in su positzionamentu, in is agiorronnamentus, chi nci funt in custa prentada.
2006 Sa de otu prentadas, Francu D.F., Bruna S..
2007 Sa de noi prentadas Bruna S., Francu D.F. e Batore M..
2010 Sa de dexi prentadas, Bruna S. e Francu D.F..
2012 Sa de ùndixi prentadas, Bruna S. e Francu D.F..
2014 Sa de doxi prentadas, Bruna S. e Francu D. F..
2017 Sa de treixi prentadas, Bruna S. e Francu D. F..
Àterus nòminis dhus eus pigaus, in totu custus annus, de is giassus internet:

http://www.ilminuto.info/
http://www.emigratisardi.it

Un’arringratziamentu partigulari a totu is millis e millis Sardus e Sardas atobiaus, in custus trint’annus, chi cun issus eus fuedhau, arrexonau e interbistaus in is festas de is bidhas de: **Nùgoro** a s’arredentori una pariga de bortas; **Aristanis** a sa sartìllia e a s’arremèdiu una pariga de bortas; **Tàtari** a sa felta manna de sa faradha una pariga de bortas; **Castedhu** po sant’Efis de Nuras una pariga de bortas, a **sa fiera** castedhaja una pariga de bortas, a **su stàdiu** de sant’Elias, a is cùcurus cotus a **Stampaxi**, a **sa Duchissa** in sa dia de sa Sardìnnia 2006, in **Pratza de su Cramu** a is manifestatzionis de su 25 Arbili de su 2005 e de su 2006; **Sàrdara** a santa Maria is àcuas; **Crabas** a santu Trabadori e a sa cursa de is scurtzus; **Iersu** a sa festa de su binu; **Olia Spetziosa** a sa festa de su binu; **Ìtiri** in su 1986; a **Bànari** a sa festa de santu Larenthu; **Bolòtana** a nostra sannora de su saucu; **Tèmpiu** a lu carrasciali timpiesu; **Berchidha** cun sa scola de Brugu sant’Elias 2003; **Gavoi** a sa Ìtria, e in su 2015 a s’Insula de is istòrias; **Dèximu Mannu** a sant’Arega una pariga de bortas; **Macumere** a santu Pantaleu, a sant’Antoni, e a sa festa de is lìbburus in su 2005; **Terraba** a nosta sennora de su mari; **Paulle** cun su biaxu de su Maistraxu 2005 e a santa Cristina a sa festa manna de iRS 2006; **Santu Lussurzu** a sa carrela de nanti de su 1983 e su biaxu de su Maistraxu de Segundu Livellu de s’Universidadi castedhaja 2006; **Orthullè** 2005; **Sòrgono** 2005; **Serrenti** a santa Vida; **Simaghis** a sa festa de s’arrosu 2006 e in su 2009 a su cuntzertu de Caparetza; **Santu Sidori** de Cuartùciu po santu Sidori, **Sèdilo** a s’àrdia in su 1986 e su 2006; **Aritzo** a sa castanzada 1986; **Làconi** a santu Frenàssiu; **Bosa** a sa festa de sa Costa; **Iscroca** a santu Simoi; **Durgali** in s’istadi 2005; **Pauli** a santu Larèntziu 2004 e a su fogadoni de santu Srebestianu 2006; **Sìnnia** a santa Itroxa 2004; **Cabuderra** a sa presentada de su lìbburu de Pepi in sa domu Melis in donniasantu 2006; 2012 asuta de s’arregioni sarda a su sciòperu de su fàmini de is fèminas de iRS a Castedhu; Istadi 2013 a Brugu sant’Elias a sa festa de acabbu de sa scola ilementari; 2015 Tiesi a sa festa de su 25 arbili; 2015 a totus is professoris, 170, e trabballadoris, 30, de su “Primu Levi” de Cuartu e a tots is scientis de 16 classis; 2015 a Gavoi a su festival de sa literadura; 2016 a is scientis de su cursu de lìngua sarda de s’Ofitziu de sa lìngua de Bidhexidru. 2017 a is trabballadoris, dutoris e fisiuterapistas de sa clìniga “santu Trabadori” de Castedhu.

Àteras gràtzias mannas medas a sa meca de scientis e maistus de: is scolas ilementaris de **Sètimu** in su 2000; su Mineràrgiu “G. Aspronì” de **Igrèsias** in su 2001; a sa scola mèdia “Don Milani” de **Brugu sant’Elias** in su 2001; de su “D.A. Azuni” de **Bidheputzi** in su 2002; de su “D.A. Azuni” de **Pula** in su 2003; de su “E. Matei” **Dèximu Mannu** in su 2004; de s’Alberghieru “G. Ferraris” de **Serra Perdosa** de Igrèsias in su 2004; de s’Alberghieru “A. Gramsci” de **Pauli** in su 2005; de su ITAS “G. Deledha” de **Castedhu** in su 2006; de s’Institudu Maistralis “G. Pagani” de **Calufuote**, **U pàise**, in su 2007; de s’Insitudu de Instrutzioni Superiori Stadali “Primu Levi” de Pitz’e Serra de **Cuartu** de su 2007/8 fintzas a su 2017/8. E imparis a totu su personali ATA de custas scolas.

Libburugrafia
S’eus lòmpius a custu trabballu ligendi, castiendi, scedhendi, pighendi e averiguendi, totus is nòminis de is bidhas in custas pubrigatzionis:
Àngela Terrosu Asole e Arrobertu Prachi, Atlantis de sa Sardìnnia, Editzionis Kapa, Arroma 1971, cun is agiorronnamentus de su 1974 e de su 1980; de custu Atlantis de sa Sardìnnia eus pigaus is trabballus de:
Àngela Terrosu Asole, Is tàulas e is Cartas, de sa nùmuru 35 a sa nùmuru 52 de su 1980.
Àngela Terrosu Asole, Is bidhas de su mesutempus, pàginis 1/52, de su 1974.
Frantziscu Cèsari Casula, Giudicaus e Curadorias, pàginis 94/112, de su 1971.
Arremundu Carta Raspi, Istòria de sa Sardìnnia, Editzionis Mùrsia, Milanu 1971.
Itroxu Àngius, Ditzionàriu giogràfigu, istòrigu, stadìstigu, cumerciali de is Stadus de s.m. s’Urrei de Sardìnnia, G. Maspero Librajo, Cassone Marzorati Vercellotti Tipògrafus, Turinu 1833-1856, torrau a prentai, Bolùnnia, Forni 1977.
Màscimu Pitau, Is topònumus de sa Sardìnnia, s’ita bolint narri e is orìginis, EDES, Tàtari 2011.
Arrenatu Podhie, TONARA, Is nòminis de is logus, sa circa in su campu, indàginis istòriga e spricadura linguìstiga, Alfa Edidrixi, Cuartu gennaxu 2010.
Olivieru Nioi, LOGUS, micrutopònumus de Nurri, Domus de janas, Abrili 2007.
Heinz Jurgen Wolf, Toponumàstiga Brabaxina, Nugoro, Ilisso 1998.
Antoni Casti Duxentus topònumus, liòngiu de Ajò/però, Santu Èngiu 1983.
Appuntus pigaus a is letzionis de su Maistraxu de Segundu Livellu de s’Unibersidadi de Castedhu a sa Duchissa: “Apròcius interdisciprinàrius in sa didàtiga de su sardu” de su 2003; a su cursu de su prof. Màuru Maxia, Maneras de bodhiri e lìgiri is nòminis, [de is bidhas]. E de is lìbburus cosa sua:
Anglona de su mesutempus, cussòrgias e bidhas, Tàtari 2001, Is nòminis de s’Anglona e de sa bàscia badhe de su Coghinas, Otieri, Cabudanni 2004.
Dedegu Corràine, Agenda de Sardìnnia 1980, Editzionis de s’Insula, Nùgoro 1979.
A su cursu de su prof. C. Tzedha, Istòria cumparada de sa Sardìnnia e de s’Oropa, e de su lìbburu cosa sua, Is bidhas de sa Gadhura de su mesutempus. Cumèrciu, sotziedadi e institudtzionis, Castedhu 2003.
Agiorronnamentus cumpretaus cun su trabballu e stùdius personalis de Batore M. apitzus de sa Parte o Curadoria de Orizey-Galtedi, aici eriseru, Orosei-Gartedhi diaici oi; e apitzus de is àterus nòminis de is curadorias de Hullastre o Montanea o Trigonia Barbaria, oi Ogiasta, ca est in custas làcanas innui issu bivit e trabballat.
Aterus nòminis funt stetius pigaus e averiguaus de is lìbburus, e àteras pubrigatzionis, de s’istòrigu de su mesutempus de sa Gadhura, Dionisu Panedha Is nòminis giogràfigus de sa cussòrgia terranoesa, Edidori Delfino, Tàtari 1992. Su Giudicatu de Gallula, Libbureria Dessì, Tàtari 1978.
Totu is fadhinas chi eis agatai in custa prentada de sa “Carta”, funt po nexi sceti de mei, ma sighei a circai, averiguai e amanniai su trabballu apitzus de is sangunaus, sambenados, de is cussòrgias sardas.